

מפני שיש באבות שאין בבנים, ויש בבנים מה שאין באבות, הוצרך לומר אבות, הוצרך לומר בנים. עד כאן הברייתא.

מד"ק רבה: קתני מיהת, "באבות הוא אומר וכל בת יורשת נחלה", כלומר, שאסור לאשה משבט אחד להנשא לשבט אחר?

ומתרצת הגמרא: הוא מוטיב לה והוא מפרק לה, [הוא הקשה והוא תירץ], לבר מבנות צלפחד. ולהן הותר להנשא אף לבני שבט אחר.

הגמרא חוזרת לבאר את הברייתא שהובאה בדברי רבה:

אמר מר, "באבות הוא אומר וכל בת יורשת נחלה".

באבות אין, בבנים לא. כלומר, בבנים לא נאמר האיסור להנשא בין השבטים.

ומקשה הגמרא: מאי משמע? מגלן שפסוק זה לא נאמר לדורות?

אמר רבא אמר קרא, "זה הדבר".

ודרשינן: דבר זה לא יהא נהג אלא בדור זה.

אמר ליה רבה זוטרי לרב אשי: אלא מעתה, "זה הדבר" דשחטי חוץ⁽¹⁷⁴⁾, הכי נמי דלא יהא נהג אלא בדור זה?

ומתרצת הגמרא: שאני התם דכתיב (שם

פסוק ז') "ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם, חוקת עולם תהיה זאת להם לדורותם". ולכן נוהג לדורות.

עוד מקשינן: "זה הדבר" דראשי קכ-ב המטות⁽¹⁷⁵⁾, הכי נמי דלא יהא נהג אלא בדור זה?

אמר ליה: ההוא יליף "זה זה", מהתם. דהיינו משחטי חוץ, וכשם ששחטי חוץ נוהגים לדורות, הכא מי פרשת נדרים נוהגת לדורות.

ומקשה הגמרא: אם כן, האי "וכל בת יורשת נחלה..." [נמי ליליף "זה זה" מהתם, ונלמד מכאן אף לדורות?

ומתרצת הגמרא: האי מאי, בשלמא התם [בשחטי חוץ ובנדרים] איצטריך למכתב "זה הדבר" לצורך גזירה שוה אחרת, [המובאת להלן], לכן דרשינן נמי גזירה שוה לומר שנוהגים לדורות, אבל הכא [הסבת נחלה] למאי איצטריך למכתב "זה הדבר"?

ואם תאמר, שנאמר "זה הדבר" להך גזירה שוה גופא, לומר לך שדין זה נוהג לדורות,

אין לומר כך! דאם רצה לומר שנוהג לדורות, אינו צריך גזירה שוה, אלא לשתוק קרא מיניה, וממילא אנא ידענא דלדורות הוא.

ואם כן, ודאי מדאמרינן בהסבת נחלה "זה

קרבן לה' לפני משכן ה' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו:".

175. במדבר (ל"ב, ושם), "וידבר משה אל

174. ויקרא (י"ז,ג), "...זה הדבר אשר צויה ה' לאמר: איש איש מבני ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה, או אשר ישחט מחוץ למחנה: ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב

הדבר", אתא לאשמועינן שדין זה אינו נוהג לדורות.

חוזרת הגמרא לבאר, מאי גזירה שוה? איזו גזירה שוה נוספת למדנו בפרשת נדרים ובשחוטאי חוץ?

דתניא בברייתא: "נאמר כאן בפרשת נדרים "זה הדבר", ונאמר להלן, בשחוטאי חוץ, "זה הדבר" (176), מה להלן אהרן ובניו וכל ישראל, אף כאן אהרן ובניו וכל ישראל.

ומה כאן ראשי המטות, אף להלן ראשי המטות". עד כאן הברייתא.

ומבאר הגמרא:

אמר ר' מר, "מה להלן אהרן ובניו וכל ישראל אף כאן אהרן ובניו וכל ישראל", למאי הלכתא? איזה צורך יש שיהיו אהרן ובניו וכל ישראל בהפרת נדרים?

אמר רב אחא בר יעקב: לומר, שאין צריך בהפרת נדרים בית דין מומחין, אלא סגי בשלשה הדיוטות.

ודרשין מדכתיב "אהרן ובניו וכל ישראל", לומר לך ששקולין כל ישראל, ואפילו הדיוטות, להתיר נדרים כאהרן ובניו (177).

ומקשה הגמרא: והא "ראשי המטות" כתיב ביה בהפרת נדרים, ומשמע מומחין?

ומתרצת הגמרא: כדאמר רב חסדא אמר רבי יוחנן לקמן בשמעתין, שאם בא להתיר הנדר ביחיד, עליו להיות מומחה. כלומר, רב מובהק הבקי בגמרא.

הכא נמי יש להעמיד, ביחיד מומחה. אבל בשלשה, סגי בהדיוטות.

הגמרא ממשיכה לבאר את המשך הברייתא:

"ומה כאן ראשי המטות, אף להלן ראשי המטות", למאי הלכתא? לאיזה צורך בעינן "ראשי המטות" בשחוטאי חוץ?

אמר רב ששת: לומר שיש שאלה בהקדש כבנדרים.

ואם שחט הקדש בחוץ, ואחר כך הלך אצל חכם להתיר לו את ההקדש, ומצא לו החכם פתח של חרטה, ועקר את ההקדש מעיקרו, ועשאו כהקדש בטעות, איגלאי מילתא למפרע שלא היה הקדש מעולם, ופטור מכרת.

ולבית שמאי דאמרי אין שאלה מועילה להתיר בהקדש, דתנן, "בית שמאי אומרים: הקדש טעות הקדש, וכל שכן כשלא הוקדש

ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר ציוה ה': איש כי ידור נדר..."

176. ויקרא (יז ב) "דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת אליהם זה הדבר אשר צוה ה' לאמר".

177. צריך באור, מנלן שצריך שלשה הדיוטות,

שמה יספיק אחד?

הרשב"ם כתב, שלא יסור נדר לא סגי בפחות משלשה, ולא הביא מקור לדבריו. ומבאר הרש"ש, דיליף מ"כל בני ישראל", שאין "כל" פחות משלשה. כמבואר בתוספות (כתובות ח א ד"ה שהכל בסופו).

ובתוספות הביא פירוש ריב"ם, דמדכתיב "ראשי המטות", משמע שנים, וכיון שאין בי"ד

בטעות, אלא בא להשאל עליו. ובית הלל אומרים: אינו הקדש", האי "זה וזה" מאי עבדי ליה?

כלומר, כיון שלשיטתם ליכא גזירה שוה כלל, ד"אין גזירה שווה למחצה", אם כן "זה הדבר" שנאמר בשחוטאי חוץ, ובפרשת נדרים, לשם מה נכתבו?

ומתוצת הגמרא: "זה הדבר" דשחוטאי חוץ, מיבעי ליה על השוחט, ללמדינו, שרק הוא חייב אם שחט בחוץ. ואינו חייב כרת על המולק עוף בחוץ.

"זה הדבר" דראשי המטות, מיבעי ליה לומר, דחכם מתיר ואין בעל מתיר⁽¹⁷⁸⁾. בעל מפר ואין חכם מפר⁽¹⁷⁹⁾.

עוד מקשינן: ולבית שמאי הלית להו גזרה שוה, הפרת נדרים בשלשה הדיוטות מנא להו?

ומתוצת הגמרא: נפקא להו מדרתניא בכרייתא: נאמר בתורה: (ויקרא כג, מד) "וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל".

רבי יוסי הגלילי אומר: מועדי ה' נאמרו, קכא-א שבת בראשית לא נאמרה.

בן עזאי אומר: מועדי ה' נאמרו, הפרת נדרים לא נאמרה. עד כאן הברייתא. וכולה תתבאר להלן.

רבי יוסי בר נתן, גמיר לה להא מתניתא [למד ברייתא זו], ולא ידע ליה לפרושה.

אזל בתריה [הלך אחרין] דרב ששת לנהרדעא, ולא אשכחיה [לא מצאו]. אזל בתריה למחוזא, אשכחיה.

אמר ליה רבי יוסי לרב ששת: מאי "מועדי ה' נאמרו שבת בראשית לא נאמרה"?

אמר ליה: כונת הברייתא לומר: רק מועדי ה' צריכינן קידוש בית דין⁽¹⁸⁰⁾, אך שבת

אי נמי, גם בית הלל למדו דין זה מ"זה הדבר", ובכל זאת דרשו גם גזירה שוה, שבמקום שאין לגזירה שוה שום פירכא, אפשר לדרוש אפילו אם הפסוק אינו מופנה.

179. וטעם יש לדבר, לפי שהחכם אינו מתיר ביום שמעו, כמו בעל המפר בלא טענה, אלא על ידי שמוצא לו חרטה ועקר את הנדר מעיקרו.

הלכך לא שייך ביה לשון "הפרה" אלא לשון "התרה", שהתיר לו איסור ע"י הוראה וטענה גמורה.

אבל בעל, מיפר לאשתו ביום שמעו בלא חרטה, מגזירת הכתוב. וכל דבר קיום הנעקר ומתבטל בלא טעם קרוי הפרה. רשב"ם.

180. כלומר, כיון שבית דין היו מקדשים את

שקול, מוסיפים עליהם עוד אחד.

והקשה עליו, דאדרבה מ"ראשי המטות" דרשינן יחיד מומחה, והיכי נדרוש מיניה דבעינן שלשה?

ולכן פרשו: דבלא קרא ידעינן. דהא מדבעינן יחיד מומחה, אם כן בהדיוטות לא סגי בחד ובעינן שנים, וכיון שאין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד.

178. ולבית הלל נפקא לן מסברא. רשב"ם. ובתוספות הקשו, הרי רבי יוחנן בנדרים (עז ב) הביא פסוק זה כדי להוכיח שחכם מתיר ואין בעל מתיר, וכי רבי יוחנן סבר כבית שמאי? ותוצו, שאף רבי יוחנן למד דין זה מסברא, ורק הביא ראייה מהברייתא שאם התיר, לא אמר ולא כלום.